



SOSIALISMIN TULO

Pitäjämme järkiniesten joukkoon se Mäntynmäen torppari aina oli luettu ja kyllä hän sen nimen ansaitsikin: hänen nimeään sitä aina kuuli mainittavan, jos käsi lähti paikoiltaan tai jalka nyrjähti. Ja kukapa ei olisi kuullut sitä että hän kruunun oriilta oli jalan sitonut, ja itse hevostohtori oli sanonut että se oli hyvin tehty. Paljonhan sitä hänen hyvistä töistään tiettiin kertoa, pahaa puolta ei myöskään jätetty mainitsematta, ja se olikin kauhea, sillä ei kukaan ollut nähnyt Mäntynmäen torpparia vuosikausiin kirkossa, vaikka itse rovastikin oli hänelle siitä tehnyt muistutuksen kuu oli sattumalta hänet kohdannut. Torpparin sanottiin hänelle vastanneen vaan lyhyesti että: itsekullakin on oma kutsumuksensa.

Me naapurit, jotka pitkät talvi-illat usein istuimme Mäntynmäen torpassa takkavalkean leinutessa, emme koskaan tohtineet hänelle sanaakaan sanoa hänen puhoista tai hyvistäkään puolistaan, sillä hän ei sallinut kenenkään itseään inarrella. Keskustelumme alkoi tavallisesti ilmoista, vuodentulosta ja pitäjän asioista; mitäpä me muuta tiesimmekään. Mutta torppari, joka oli melkein ainoa sanomalehden lukija pitäjässämme, osasi meille kertoa asioita muualtakin maailmasta. Meidän mielestämme ne asiat ulkopuolella pitäjämme rajoja olivat niin kummallisia, etteipä aina voinut uskoakseen ottaa; mutta täytyihän sitä sentään uskoa, torppari kun vakuutti että totta se on ja "präntistä" näytti, että niin siinä seisoo, ja kaikki "präntätty" on totta, oli silloinen uskomme.

Eriäänä iltana, kun me tapamme mukaan olimme kokoontuneet Mäntynmäen takka-tulille, luki torppari meille sanomista mi-

ten työväki kautta maan oli alkanut järjestyä ja vaatia lyhempää päivää, parempaa palkkaa ja muita parannuksia mitä missäkin. "Akitaattoreja" oli myös ilmestynyt työväelle selvittämään heidän vaatimuksiensa oikeudellisuutta. Koko ajan kun hän meille luki näitä asioita, istuimme me hiljaa ihmetellen ja kuunnellen niin tarkkaan kuin suinkin. Lopetettuaan kysäsi hän mitä me siitä ajattelimme, eiköhän olisi jo meilläkin aika ajatella parempia elämisen ehtoja? Hetken vaitiolon perästä siinä yksi ja toinen jotakin vastasi, että parannuksia sitä kyllä tarvittaisiin, mutta ei kait sitä sentään rettelöimään aleta, olkoot herojen päätettävänä asiat, eihän sitä työmiehet ymmärrä niitä järjestää. Tällaiset sanamme näyttivät loukkaavan kysyjää, sillä hän muuttui vakavaksi, ja lausui: Aivan niin! Työmiehet ovat tähän asti uskoneet itsensä ruumiineen sieluineen herrojen haltuun, heiltä on puuttunut tietoa päättää itse kohtalostaan ja ohjata onnensa puolta, he ovat helteiset päivät valittamatta iltaan raataneet toisten onneksi, ja vilusta värjöttäneet toisten mukavuuksia nauttiessa. Mutta nyt jo sarastaa uusi aamunkoitto! Työmies nousee, varustautuu, ryntää, valloittaa oikeuden ohjat omiin käsiinsä; hänen siveellinen tarmonsensa heräsi kärsimyksien raskaan taakan alla, hän ei salli oikeutta tallattavan eikä itseänsä hallittavan, vaan hän hallitsee! Viimeiset sanat lausui hän korotetulla juhlallisella äänellä, saaden meidät ikäänkuin häpeämään omia ajatuksiamme; olimmepa vähällä lähteä jalkeille, mutta ei sekään taltonut onnistua, tuntuipa kuin olisimme jäätyneet kiinni istuimiin.

Samassa lennähtää ovi auki ja pitäjän tunnettu kuppari astuu sisään. Koko hänen olentonsa ilmaisee jotakin kauheaa tapahtuneen, hänen huulensa höpöttää sanoakseen jotain, mutta turhaa. Pari annosta nuuskaa, jotka hän työntää nenäänsä, antaa hänen puhujalahjansa jälleen ja sitte: —

Akuta-a-aattor — eli mikä se nyt oli — —voi, nyt tulee maailman loppu! Se vanha mato lähettää joukkojansa meidänkin pitäjään. Lammin pitäjässä ovat jo eilen olleet kaikki pakanat koossa Rantasen mökillä sillan kujassa. Se on itse siellä nyt...

Kuka siellä on? kysyy joku.

Aki — — mikä se nyt oli aki-taattori! Hänellä on punanen nauha kaulassa ja kauppa punasia kirjoja jotka viettelevät ih-

misiä sille leviälle tielle. — Se tulee kuulemma tänne tänä iltana, vaan alkää päästäkö. Voi ku se on kauheaa tämä maailman meno viimeisten aikain edellä!...

Samassa pyörähtää hän ovesta ulos kadoten pimeään. Mäntymäen torppari vilkaisee ikkunasta hänen jälkeensä ja naurah-taen virkkaa:

Se posti tuli hyvään aikaan.

Sitten ottaa hän vakaan olentonsa jälleen ja jatkaa alka-maansa selitystä, niinkuin ei mitään olisi tapahtunut:

Meidän ei sovi, sanoi hän, meidän ei sovi olla toisten edistys-tä estämässä eikä itseämme sortamassa. Tästä päivästä täytyy meidän alkaa järjestämään joukkojamme. Minä menen valta-tielle sitä pelättyä vastaan ja te muut menkää talosta toiseen, kutsukaa kaikki tänne, pidämme kokouksen tänä iltana. Nyt on vielä aikaa, toimikaa pian!

Kenelläkään ei ollut aikaa viipyä, vaan jokainen tuli su-nuimne kuin hengen johdatuksesta eri suunnille suorittamaan meille määrättyä tehtävää.

Ennen pitkää alkoikin ihmisiä kokoontua Mäntymäen torp-paan, jossa heidän katseensa heti kiintyi pöydän takana istuvaan nuorukaiseen, joka jutteli isännän kanssa paikkakuntamme asi-oista. Moni silloin ikäänkuin häpesi omia ajatuksiaan tuosta miehestä, joka ei näyttänyt muita kummemmalta, vaan oli rau-hallinen ja yksinkertainen. Vapaalla kohteliaalla tavallaan hän aina tervehti jokaista tuliaa. Pian täyttyi heistä koko huone.

Kokous aloitettiin Työväenmarssilla, laululla, jota ei silloin osannut laulaa kuin jotkut etempää tulleet ja agitaattori. Pu-heessaan agitaattori selvitteli niin yksinkertaisesti olosuhteitam-me ja elämäämme, vertailleen sitä parempiosaisten elämään, että paksupäisempienkin oli pakosta ymmärtäminen. Tuntuipa kuin silmämme olisi ensi kerran aenneet näkemään omaa elämäämme ja käsittämään ympärillämme olevia oloja. Lopuksi kehoitti hän meitä liittymään yhteen voidaksemme puolustantua kiristysjär-jestelmää vastaan. Ja niin huokeasti se kävi että me heti olimme valmiit. Sääntökomitea valittiin ja niin oli perustus laskettu pi-täjämme työväenyhdistykselle.

Näin oli ensimmäinen valonkipinä lennähtänyt pitäjäämme, ja se oli käynyt niin äkkiarvaamatta, ettei edes rovastimme, joka

pienimmätkin asiat tietoonsa urkki, tiennyt moneen päivään koko hommasa. Me luulimmeikin aivan rauhassa saavamme jatkaa toimintaamme, mutta se oli erehdys. Jo seuraavalla viikolla kutsuttiin Mäntymäen torppari, joka heti kokouksen jälestä oli tullut kaikkien silmätikuksi, vapaaherran luo, jonka maalle torppa oli rakennettu, vastaamaan töistään. Hänet uhattiin ajaa tölistään jos vaan antaa pitää kokouksia, ja kaikki jotka liittyvät yhdistykseen, ajetaan samaa tietä. Tämä oli kova isku, mutta se ei auttanut; eteenpäin oli mentävä. Vaikka moni jo nimensä antanut perääntyi, saatiin säännöt lopullisesti hyväksytyksi ja niin oli yhteistoiminta varmalla pohjalla.

Nyt tuli vapaaherran vuoro panna uhkauksensa täytäntöön. Mäntymäen torppari oli ensimmäinen joka sai häätökäskyn torpastaan, jossa oli lähes kaksikymmentä vuotta asustanut kiitettävästi. Käräjissä koetti hän puolustaa asunto-oikeuttaan torppaansa, mutta turhaa. Pois täytyi hänen lähteä. Jotkut tiesivät kertoa, että kyynelsilmin oli hän pienen tyttärensä kanssa, joka oli hänen perheensä ainoa eloon jäänyt jäsen, kulkenut perkaamiensa vainioiden yli valtatieä kohti. Itse hän ei hädän tähden valittavaa sanaa kenellekään sanonut, eikä se maantielle joutuminen lannistanut hänen persoonallista jäykkyyttään. Hän hankki kirjallisuutta, luki niitä ja selvitteli niiden sisältöä pitämässään kokouksissa, joihin osanotto kerta kerran perästä tuli yhä vilkkaammaksi. Kaikkiin hänen toiminnalleen vastapainoksi aijottuihin huhuihin ja parjailuihin vastasi hän sillä, että haki ylös parjaajan ja antoi sanan-ruoskalla niin voimakkaita iskuja että vastustajat vaikenivat eli tunnustivat suoraan hänellä olevan oikein. Lohduttavaisia neuvoja jakeli hän aina niille torpparitovereille jotka olivat häädetyt ja auttoi heitä taloudellisissa huolissa etsien heille työtä ja asuntoa, pitääkseen heissä yllä toivoa paremmasta tulevaisuudesta.

*

Kolmisen vuotta oli kulunut ylläolevista tapahtumista. Kevään enteitä näkyi jo kaikkialla, mäkirinteet olivat lumesta vapautuneet ja puot lirisivät; kaikki näyttää niin miellyttävältä ja toivorikkaalta. Siellä täällä pitkin maantietä näki iloisia, reippaita työläisiä rientävän kirkonkylää kohti, kaikki olivat he puettu

niin hyvin kuin voivat ja pienistä punasista rusetei joita oli joittenkin rinnassa, saattoi heti ajatella jotakin erityistä olevan tekeillä. Eikä sitä kysyä tarvinnut, kun vaan lähestyi jotakin noista iloisista ryhmistä, niin kuuli heidän keskustelevan ainoastaan talonsa vihkimisjuhlasta. Ja kun tultiin lähemmä kirkonkylää, niin kivimäen rinteessä nähtiin uusi yksinkertaisesti rakennettu tupa, koristettuna köynnöksillä ja lipuilla, joista punainen ylinnä hulmuili tervetuliaisiksi juhlavieraille, joita saapui tungokseen asti. Juhla aloitettiin yhteislaululla. Olisipa kuulut kolmisen vuotta sitten ja nyt heidän laulavan, mikä eroitus! Nyt ne työväenmarssin sanat kaikuivat kuin ukkosen jylinä, se näytti lähtevän kaikkien sydämmestä. Kaikki oli kaunista ja kansanomaista. Kukatetulle puhujalavalle astui sitten mies, joka kaikille oli tunnettu ja rakkaaksi käynyt, Mäntymäen entinen torppari. Hän lausui juhlavieraat tervetulleiksi, ja sattuvin sanoin muistutti mieliin viime vuosien tapahtumia kärsimyksineen ja voittoineen. Liikuttavaa oli tuo kuulla. Puheensa lopussa hän voitonvarmana kuvaili tulevaisuuden onnellisuutta, täyttäen kaikkien sydämmet rienulla ja onnellisemmän tulevaisuuden toivolla. Puheen loputtua kajahti voimakas kansan sydämmestä lähtenyt: Eläköön sosialismi!

J. M. Myrsky.

